

REFERAT Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget d. 07-05-2024

Mødedato Tirsdag d. 07. maj 2024 kl. 17:00

Mødested Mødelokale 13

Indholdsfortegnelse

BNK Forslag til Indsatsplan for vandværker uden for OSD.....	3
BNK Igangsætning af arbejdet med Gudenåplanen.....	6
BNK Orientering fra formanden og administrationen.....	9
Underskriftsark - Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget, 7.5.2024.....	10

Punkt 1: BNK Forslag til Indsatsplan for vandværker uden for OSD

09.08.24-P16-1-21

Resume

Administrationen fremlægger forslag til Indsatsplan for vandværker uden for OSD (Områder med Særlige Drikkevandsinteresser), med henblik på at sende den i offentlig høring.

Indsatsplanen vedrører otte vandværker i kommunen i den nordvestlige del af kommunen.

Formålet med indsatsplanen er at beskytte grundvandet mod forurening både nu og i fremtiden.

Indsatsplanen berører primært arealer i Horsens Kommune, men omfatter også mindre områder i Skanderborg Kommune og Silkeborg Kommune.

Sagen afgøres af Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget.

Indstilling

Direktionen indstiller, at

1. Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget vedtager at sende forslag til Indsatsplan for vandværker uden for OSD i 12 ugers offentlig høring.

Beslutning

Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget vedtog indstillingen.

Lisbeth Torfing deltog ikke i mødet.

Sagsfremstilling

Administrationen har udarbejdet et forslag til Indsatsplan for grundvandsbeskyttelse for 8 vandværker uden for OSD.

Indsatsplanen er en lovbunden opgave jf. vandforsyningsloven og er udarbejdet på baggrund af en detaljeret kortlægning af grundvandsmagasinerne i undergrunden foretaget af Staten.

Forkortelsen OSD står for "Områder med Særlige Drikkevandsinteresser", der er områder, hvor grundvandet er særligt vigtigt for indvindingen af drikkevand.

OSD er udpeget af Staten og størrelsen på OSD'erne på landsplan kan tilsammen dække det fremtidige behov for rent drikkevand på en bæredygtig måde.

Inden for OSD-områderne ligger ofte de store og vigtige vandværker, der leverer drikkevand til mange forbrugere. Ikke alle vandværker ligger inden for de udpegede OSD-områder. Kommunen er i henhold til gældende lovgivning forpligtet til at varetage grundvandsinteresserne både inden for og uden for OSD.

Se bilag for et kort over OSD i Horsens Kommune samt en forklaring på forskellene mellem Områder med Særlig Drikkevandsinteresser (OSD) og Boringsnære Beskyttelses Områder (BNBO). Bilaget indeholder også en læsevejledning til selve indsatsplanen.

Indsatsplanen vedrører otte vandværker beliggende i den nordvestlige del af kommunen. Det drejer sig om Gantrup Vandværk, Jægerkol Vandværk, Lundum Vandværk, Slagballe Bakker Syd Vandværk, Såby Vandværk, Vestbirk Vandværk, Yding Vandværk og Østbirk Vandværk. Administrationen har ikke tidligere udarbejdet en indsatsplan for de nævnte vandværker.

Indsatsplanen er lavet i samarbejde med disse vandværker, ligesom Region Midtjylland og Horsens Vand A/S har været involveret. Silkeborg Kommune og Skanderborg Kommune har også været inddraget, da indvindingsoplandene til tre af vandværkerne ligger delvist inden for de respektive kommuner.

Indsatsplanen er udarbejdet i tråd med Nim Indsatsplan og Brædstrup Indsatsplan, som Byrådet vedtog i henholdsvis maj 2020 og december 2021.

Planen har ligeledes været forelagt og drøftet i Horsens Kommunes koordinationsforum for vandforsyning (KOVA).

KOVA består af repræsentanter fra vandværker, landbrugets organisationer, grønne organisationer, Region Midtjylland og Staten. I Horsens Kommune er KOVA desuden repræsenteret ved det politiske formandskab for Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget.

Fremlæggelsen for KOVA har ikke givet anledning til ændringer i indsatsplanens mål, indsatser eller retningslinjer.

Indsatsplanens indhold

Indsatsplanen beskriver mål, indsatser og retningslinjer, som administrationen vurderer er nødvendige, for at beskytte grundvandet samt sikre forsyningen af rent drikkevand.

Indsatsplanen giver et økonomisk overslag over de omkostninger, der er forbundet med de indsatser, der er beskrevet i indsatsplanen.

Dertil beskriver indsatsplanen, hvem der har ansvaret for at gennemføre de enkelte indsatser og, hvornår de skal være gennemført.

Der er fokus på forskellige brancher i indsatsplanen. I forhold til grundvandsbeskyttelse fylder landbruget en stor del af de områder, der skal beskyttes.

Indsatsbehov på landbrugsarealer

Indsatsplanen indeholder bl.a. indsatser, der handler om landbrugets brug af kvælstofgødning og sprøjtemidler. På nuværende tidspunkt er der ikke behov for at gennemføre en indsats over for landbrugets anvendelse af kvælstof, primært fordi nitratudvaskningen fra de berørte arealer er lav og grundvandskvaliteten ikke er nitratpåvirket i nævneværdig grad.

Derimod er der behov for at gennemføre en indsats over for landbrugets anvendelse af sprøjtemidler inden for BNBO til fire af indsatsplanens vandværker.

BNBO betegner boringsnære beskyttelsesområder - en beskyttelseszone, der er udlagt omkring almene vandværksboringer.

I den kommende BNBO-lovgivning, der forventes at træde i kraft den 1. juli 2024, pålægges kommunen at meddele påbud, for at opnå den nødvendige beskyttelse inden for BNBO, såfremt vandværket og lodsejer ikke kan opnå enighed om en frivillig dyrkningsaftale.

Uden for BNBO er der ikke behov for at gennemføre yderligere indsatser over for landbrugets anvendelse af sprøjtemidler, primært fordi der overvejende ikke er fundet sprøjtemidler i vandværkernes boringer.

I vandværksboringer med fund af sprøjtemidler er der tale om meget små koncentrationer og uden mulighed for at afgøre, om der er tale om en udbredt forurening i grundvandsmagasinet eller, om det skyldes en utæthed omkring boringen. Indsatsen har i første omgang fokus på, at vandværkerne skal sikre, at deres boringer er i god stand.

Hvis det senere bliver nødvendigt med en indsats overfor landbrugets anvendelse af kvælstofgødning og sprøjtemidler uden for BNBO, skal det ske med frivillige dyrkningsaftaler, der skal indgås mellem vandværket og landmanden.

Hvis det ikke lykkes at lave frivillige dyrkningsaftaler på de mest sårbare arealer, tilkendegiver kommunen i det fremlagte forslag til Indsatsplan for vandværker uden for OSD, at der er politisk vilje til at gennemføre en rådighedsindskrænkning gennem påbud om pesticidfri dyrkning og/eller reduceret brug af kvælstofgødning.

Både dyrkningsaftaler og påbud om rådighedsindskrænkning indgås med fuld økonomisk kompensation til landmanden og betales som udgangspunkt af vandværket.

Økonomi

Kommunen er kompenseret gennem DUT (Det udvidede totalbalanceprincip) til udarbejdelse af indsatsplanerne, men ikke til den efterfølgende implementering af indsatsplanen til f.eks. øget tilsyn, kampagner og dyrkningsaftaler.

Videre proces

Efter endt offentlig høring foretager administrationen en vurdering af de indkommende høringssvar og foretager evt. justeringer i indsatsplanen. Herefter forelægges indsatsplanen for Byrådet til endelig vedtagelse.

/FHL

Bilag

Begrebsoversigt og læsevejledning

Forslag til Indsatsplan for Vandværker uden for OSD

Punkt 2: BNK Igangsætning af arbejdet med Gudenåplanen

06.02.25-K08-14-24

Resume

Gudenåkomitéen har udarbejdet en række pejlemærker og ambitioner for komitéens arbejde i perioden 2022-25 kaldet "På tværs med vilje". Den sendes til kommentering i medlemskommunernes politiske udvalg.

Yderligere foreslår Gudenåkomitéen, at der arbejdes for én samlet Gudenåplan, der skal fremtidssikre Gudenåen, Gudenådalen og Randers Fjord.

Gudenåkomitéen har lagt et forslag frem til en fordelingsnøgle mellem medlemskommunerne, hvor Horsens Kommune skal betale 120.000 kr. årligt i 2025 og 2026 til Gudenåplanen.

Gudenåkomiteens arbejde understøtter udvalgets mål om natur- og miljøbeskyttelse samt borgernes adgang til naturen, jf. udvalgets arbejdsgrundlag.

Sagen afgøres af Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget.

Indstilling

Direktionen indstiller, at

1. Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget godkender, at der indbetales 120.000 kr. årligt i 2025 og 2026 til Gudenåkomiteen, til udarbejdelse af en samlet Gudenåplan.
2. Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget drøfter finansiering af Gudenåplanen.
3. Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget drøfter Gudenåkomiteens pejlemærker i "På tværs med vilje".

Beslutning

Indstillingens pkt. 1: Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget vedtog indstillingen.

Indstillingens pkt. 2: Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget drøftede finansieringen og besluttede at finansiere Gudenåplanen via midler fra klimapuljen.

Indstillingens pkt. 3: Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget drøftede Gudenåkomitéens pejlemærker.

Lisbeth Torfing deltog ikke i mødet.

Sagsfremstilling

Gudenåsamarbejdet er et politisk samarbejde mellem kommuner i oplandet til Gudenåen og Randers Fjord.

Medlemmerne er Randers, Viborg, Favrskov, Silkeborg, Skanderborg, Hedensted, Norddjurs og Horsens Kommune.

Gudenåkomitéens formål er blandt andet at koordinere indsatserne for et bedre vandmiljø og de rekreative interesser på tværs af kommunegrænserne.

Formanden for Gudenåkomitéen, Rune Kristensen, orienterede den 9. april 2024 Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget om komiteens nye pejlemærker "På tværs med vilje" samt det øgede fokus på klimatilpasning og arbejdet med Gudenåplanen.

Gudenåkomitéens pejlemærker

Gudenåkomitéen har arbejdet med at sætte ord på og ambitioner for komitéens arbejde.

Resultatet er visionspapiret "På tværs med vilje", der udtrykker pejlemærker på tværs af kommuner, som Gudenåkomitéen beskæftiger sig med og, hvordan komitéen vil arbejde med dem i indeværende funktionsperiode fra 2022-2025.

Visionspapiret er det samme, som udvalget blev præsenteret for på mødet den 9. april. Det er vedhæftet som bilag.

Målet med "På tværs med vilje" er at leve op til at skabe helheder og sammenhænge i arbejdet at rådgive og at være i tæt dialog med medlemskommunerne på mange forskellige områder. Gudenåkomitéen rundersender derfor komitéens visionspapir "På tværs med vilje" til orientering og kommentering i medlemskommunernes politiske udvalg.

Pejlemærkerne i "På tværs med vilje" er:

1. En ren Randers Fjord med tilhørende vandopland
2. Klimatilpasning
3. Benyttelse af Gudenåen
4. Plante- og dyreliv
5. Synlighed omkring Gudenåkomitéen

For et år siden overtog Gudenåkomitéen Helhedsplanen for vandhåndtering langs Gudenåen fra Gudenå-borgmestrene.

Helhedsplanen har til formål at planlægge konsekvenserne af mere vand og højere vandstand i Gudenåen. I forbindelse med, at Gudenåkomitéen overtog helhedsplanen, har Gudenåkomitéen fået et øget fokus på klimatilpasningsopgaven langs Gudenåen jf. det andet pejlemærke i "På tværs med vilje". Dette er også baggrunden for Gudenåkomitéens forslag om en Gudenåplan.

Gudenåplanen

Gudenåkomitéen foreslår, at der arbejdes for én samlet Gudenåplan, der skal fremtidssikre Gudenåen, Gudenådalen og Randers Fjord og samtidig bidrage til at løse samfundsudfordringerne inden for klima, biodiversitet og vandmiljø.

Gudenåplanen indeholder fire strategiske indsatspunkter:

1. Klimarobust ådal: Fokus er at skabe en robust ådal, der er modstandsdygtig overfor ændrede klimamønstre og ekstreme vejrforhold.
2. Friluftslivs kerneområde: Udvikle attraktive og tilgængelige områder til friluftsliv i et styrket samarbejde med Gudenåsamarbejdet. Gudenå "brandet" styrkes og giver øgede muligheder for turisme og lokal erhvervsudvikling.
3. Mere og bedre natur: Fremme biodiversiteten og bevarelsen af økosystemer gennem genoprettelse af naturlige levesteder, beskyttelse af truede arter og skabelse af grønne korridorer.
4. Rent vandmiljø og ren Randers Fjord: Implementere initiativer til at reducere forurening og forbedre vandkvaliteten i vandløbene, søerne og Randers Fjord. Landbruget i ådalen omstilles til ekstensiv drift og naturpleje er en aktivitet, der kan styrkes.

Gudenåkomitéen mødtes med borgmestrene fra Gudenå og Randers Fjord kommunerne den 9. februar 2024, hvor ambitionen med Gudenåplanen blev præsenteret.

Der var opbakning fra borgmestrene, til at arbejde videre og samtidig at fremrykke processen således, at Gudenåplanen kunne medtages i budgetforhandlingerne til efteråret 2024.

Nuværende indsats omkring Gudenåen i Horsens Kommune

Horsens Kommunes del af Gudenåen er begunstiget af at have et stort terrænfald, der betyder, at vandet hurtigt sendes videre til kommunegrænsen ved Mossø.

Gennemførelse af det planlagte Vestbirk vandløbsprojekt med spærredæmningen i Bredvad Sø vil forbedre vandføringen yderligere. Projektet vil hermed give en klimatilpasning, som følge af en lavere vandstand på en strækning op til ca. 9 km i Gudenåen.

Sideløbende med Vestbirk vandløbsprojekt arbejdes der med Naturpark Gudenå, der vil indeholde initiativer for bedre natur og biodiversitet og, for udvikling af områdets friluftsliv.

Midler til Gudenåplanen

Fra 2024 bidrager Horsens Kommune økonomisk med 80.000 kr. årligt. Dette er en stigning fra tidligere, hvor beløbet var 48.000 kr.

Det økonomiske bidrag til Gudenåkomitéen afhænger af den enkelte kommunes arealandel af det samlede opland. For Horsens Kommune er det 8 %.

Gudenåkomitéen foreslår, at der derudover afsættes 2 mio. kr. til udarbejdelse af Gudenåplanen i perioden 2025-26.

For begge år anbefaler Gudenåkomitéen en fordelingsnøgle, hvor Horsens Kommune betaler 120.000 kr. årligt til komitéens arbejde med Gudenåplanen.

Se bilag med fordelingen af midlerne til Gudenåplanen.

De 120.000 kr. til Gudenåplanen i henholdsvis 2025 og 2026 ligger således oveni de 80.000 kr., som Horsens Kommune allerede betaler til Gudenåkomitéens arbejde.

Økonomien forventes at skulle dække følgende aktiviteter:

- Ansættelse af en projektleder i 2 år
- Kortlægning, analyser, formidling
- Afdækning af finansielle partnere og udformning af ansøgning(er)
- Vidensinddragelse fra kommuner, interessenter m.v.
- Eventuelt lodsejerdialoger
- Evt. frikøb af kommunale medarbejdere

/FL

Bilag

På tværs med Vilje Gudenåkomitéens pejlemærker

Fordelingsnøgle Gudenåplanen

Punkt 3: BNK Orientering fra formanden og administrationen

00.01.00-G01-302-23

Resume

Orientering fra formanden og administrationen.

Sagen afsluttes i Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget.

Indstilling

Direktionen indstiller, at

1. Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget tager orienteringen til efterretning.

Beslutning

Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget tog orienteringen til efterretning.

Lisbeth Torfing deltog ikke i mødet.

Sagsfremstilling

Orientering om:

- Status på udrulning af nyt affaldssystem
- Status vedr. udtagning af lavbundsarealer
- Seneste møde i Grønt Råd
- Nabogo

/BE

Punkt 4: Underskriftsark - Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget, 7.5.2024

00.13.06-P35-5-23

Resume

Underskrift af beslutningsprotokol.

Beslutning

Bæredygtigheds-, Natur- og Klimaudvalget godkendte beslutningsprotokollen.

Lisbeth Torfing deltog ikke i mødet.

Sagsfremstilling

For at godkende og underskrive beslutningsprotokollen, skal mødedeltagerne klikke på "godkend".